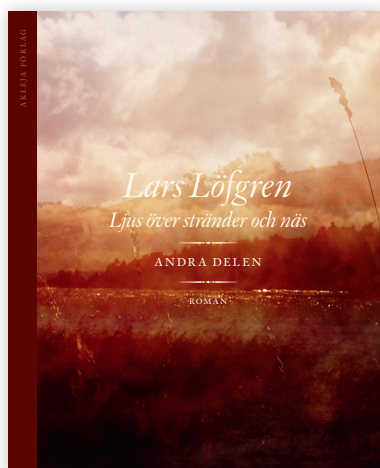
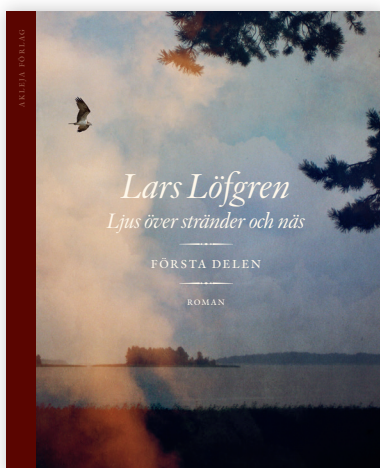

Ljus över stränder och näs

Klara Johanson samtalar med Lars Löfgren om den nya romanen.

KJ: Författare säger ibland att det dröjer innan de vet vad de egentligen har skrivit om. Stämmer det för din del?

LL: När jag skrev min första diktsamling, *För det brinnande*, dröjde det ända till utgivningens innan jag förstod att den var en sorgesång över den landsbygd som försvinner.

KJ: Och den nya romanen. Vad handlar den om?

LL: Jag har arbetat med den i två år. Efter ett år blev det tydligt att den handlar om uppbrott. Inte bara för romanens personer, utan också för mig.

KJ: Uppbrott från vad?

LL: Från min kultur och mina rötter.

KJ: Är det din egen släkt du skildrar?

LL: Nej, berättelsen är fiktiv, det är en "litterär roman" som man säger nuförtiden.

KJ: Men den utspelas i Värmland.

LL: Den kunde utspelas i andra regioner i Europa i dag, och säkert på andra platser i världen också, där människor bryter upp.

KJ: Det har människor gjort i alla tider.

LL: Uppbrottet är en markör för oss i det nya millenniet. Jag berättar om människor som kom för generationer sedan, integrerades och blev en del av landskapet och kulturen. Släkt och familj rotade sig, gifte in sig, arbetade och nådde framgångar, som inte längre är bestående. Av många skäl ger man sig av.

KJ: Är det en verklighetsskildring?

LL: Lustig fråga. Ja, på ytan.

KJ: Ytan är underhållande, händelserik, spännande och humoristisk. Är det väsentliga strävanden i ditt sätt att skriva?

LL: En berättelse skall engagera på alla möjliga sätt. Den får inte vara tråkig. Lättsamheten är viktig för mig. Läsaren skall gripas och ryckas med från början och sen vara med under alla vindlande färder ända till slutet.

KJ: Det slutar närmast som en thriller.

LL: Det är det också.

KJ: Och under ytan?

LL: Under ytan finns det mycket mer att upptäcka.

KJ: Vad då?

LL: Det får du själv se och beskriva.

KJ: Du är inte rädd att den konstnärliga avsikten går förlorad?

LL: Tvärtom. Detta är den konstnärliga avsikten.

KJ: Förklara!

LL: Konsten är ett tecken. Måleri är tecken för verkligheten. Musik likaså. Teatern gestaltar tecken för det verkliga. Tjechovs skådespel Måsen, för att ta ett exempel, är underhållande; en komedi säger författaren. Den är spännande och dramatisk, men den är inte verkligheten. Den är ett tecken som gör att vi ser och förstår verkligheten. På samma sätt är min roman ett tecken för vår tid och vårt samhälle.

KJ: Är det en medveten berättarteknik?

LL: Stig Dagerman säger i inledningen till skådespelet Den yttersta dagen att "varje diktverk strävar mot en punkt som ligger utanför den miljö det skildrar, eftersom det anar att varje miljö är tillfällig."

KJ: Så detta är din bild av livet och människorna i dag?

LL: I går och i dag, men vad som händer i morgon vet ingen.

KJ: Varför valde du romanen som genre?

LL: Inte som genre, utan som form. Därför att jag anser att romanen i det här fallet är den bästa formen för min berättelse.

KJ: Du är teaterman. Du har skrivit dramatik, TV-pjäser och filmmanus. Varför inte en

TV-serie i stället?

LL: Jag ville berätta i lugn och ro med prosans språk. En brokig berättelse växte fram med många människor i många miljöer och hela tiden händelser som leder vidare. Allt detta måste jag hålla i huvudet och hålla reda på.

Jag vill också att läsaren skall kunna ta tid med händelseförloppet, lära känna romanens människor, uppleva episoderna som korsar varandra.

KJ: En sorts följetong?

LL: Varför inte? Jag gillar Dickens sätt att berätta. När jag var chef för TV-teatern arbetade jag för att göra den till en folkteater. Ett sätt var att etablera TV-serien, baserad på direktskriven dramatik och på befintlig litteratur.

KJ: Och hur är det i dag?

LL: Nästan komiskt. När Lars Molin började som TV-dramatiker ville han att jag skulle

lära honom att skriva dramatik. Läs romaner! var min uppmaning. Och nu uppmanas de unga romanförfattarna av dagens kritiker att lära sig av TV-serierna. Uppmaningen är: Lite mer dialog, om vi får be!

KJ: Känner du själv att teatermannen är med när du skriver prosa?

LL: Om två personer inte bör träffas – sammanför dem omedelbart! säger vi på teatern. Här har jag arbetat mer intuitivt, med

lust att simma under ytan med öppna ögon.
KJ: Vad är det du söker under ytan?
LL: Det som inte sägs. Det som inte syns. Det som skulle kunna vara, men som inte är.
KJ: Blir epiken annorlunda med teatern som bakgrund?
LL: Till en del. Den danske författaren Herman Bang var hela sitt liv på väg till teatern och det märks i hans romaner.
KJ: Hur skiljer det sig från annan romanepik?
LL: Herman Bang kommenterar inte och bedömer inte sina människor hela tiden utan gestaltar dem, låter dem berätta om sig själva genom sitt sätt att vara. Det blir mycket roligare att själv skapa sig en uppfattning om de personer som kommer oss till mötes.
KJ: Det kan bli mycket dialog på det sättet.
LL: Fördelarna med dialogen är att den hela tiden driver handlingen framåt. Samtidigt gäller det att, som Almqvist säger, inte berätta allt, utan låta läsaren uppfinna på egen hand, ja, kanske mycket mer än som hade kunnat sägas av författaren.
KJ: Vilka författare intresserar du dig för?
LL: Under den här tiden har det varit Luigi Pirandello, Love Almqvist och Italo Calvino.
KJ: Du vågar vara komplicerad.
LL: Komplicerad? Inte alls! Det här är underhållning.
KJ: Tänk om läsarna tröttnar?
LL: Jag har tilltro till mina läsare. Ta en paus! Läs långsamt! Ett par kapitel om dagen

räcker. Läsningen av en roman som den här kan gärna räcka hela sommaren eller hela hösten. Utan jämförelse i övrigt - när du läser Tolstoys Krig och Fred eller Dostojevskijs Bröderna Karamazov behövs tålamod. Men vilken utdelning du får!
KJ: Du har omsorg om språket.

LL: Ah, språket! Det är en ständig inspiration och en glädje att få bruka det svenska språket. Jag känner mig som en snickare som har fått ett sällsynt och underbart virke att arbeta med.
KJ: I romanen alluderar du på olika genrer, andra litterära verk och stämningar, allt från Bibeln till modern film.
LL: Läsaren behöver inte göra det. Det finns där, det är sant, men får inte störa berättelsens gång. En väv slår man med många trådar och mönster. Till slut skall den bli en helhet där inte varpen syns utan motivet omsluter åskådaren. Läsaren blir en person som får tråden i sin hand och själv skall föra den vidare.
KJ: Almqvist igen?
LL: Ja, Almqvist talar om detta. Almqvist är en av oss i Värmland även om han bara var där en kort tid. Hans storartade och komplicerade kynne lever kvar i landskapet. När jag var chef på Dramaten och sedan på Nordiska museet fanns han också där.
KJ: Almqvist på Nordiska museet?

LL: Han inspirerade Hazelius när Nordiska museet skapades. Det var så han kom till Värmland. Men det är en annan historia.

KJ: Din roman skildrar uppbrottet som mär-
kör för vår tid och det är också ett uppbrott
för din egen del, säger du. På vilket sätt?

LL: Uppbrott från en romantiserad syn på

Värmland. Min fars släkt kommer från Klarälvdalen, min mors från Värmlandsnäs. Under mina första tio år kunde jag bara komma varannan sommar till mina morföräldrars gård Viken. Det var för mig det förlorade paradiset. Romanen är ett uppbrott från den känslan.

KJ: Har uppbrottet lyckats?

LL: Nej.

KJ: Titeln är en rad från Fröding.

LL: Ja, från dikten Strövtåg i hembygden:

*Det är skimmer i molnen och glitter i sjön,
det är ljus över stränder och näs
och omkring står den härliga skogen grön
bakom ängarnas gungande gräs.*

KJ: Fröding skildrar en idyll, men en förrädisk idyll. I dikten står en man framför sin fars gård som är nedbränd.

LL: Det är romanens första ackord.

KJ: Ackord... Musiken finns med genom hela berättelsen.

LL: Musiken är en del av min uppväxt och

har blivit allt viktigare för mig.

KJ: Ser du dig som provinsialist?

LL: Det mest provinisella är också det mest internationella.

KJ: Hur kommer det sig att du skriver en Värmlandsroman först nu?

LL: För lite mer än två år sedan började en historia röra på sig hos mig och jag kände att jag måste berätta den.

KJ: Och här är den. En trilogi.

LL: Ja, tre delar som kommer ut på samma gång.

KJ: Varför det?

LL: Därför att handlingen löper rakt igenom. TV har vant publiken vid att man kan få tag på alla delar på en gång. Det är kanske en fördel.

KJ: Till slut: Har romanen som berättarform någon framtid, tror du?

LL: The Worldwide Web är lika omvälvande som när Gutenberg moderniserade den kinesiska boktryckarkonsten. Bokutgivning och bokförlag skakas om ordentligt just nu.

Unga människor läser med annan teknik än förr. Snart är också boken digital.

Berättarkonsten började så fort människan kunde tala. Homeros gav oss Odyssen och berättelsen fortsätter så länge människan finns kvar på jorden.

KJ: Och författarna i Värmland?

LL: Vi är alla framtröllade ur Selmas hatt!

*Texten får fritt återges i samband med presentationen av romanen.
Vänerbilderna är tagna av Lars Löfgren.
Omslagsbilderna är gjorda av Daniel Eyre efter foton av Lars Löfgren.
Den grafiska formen är gjord av John Eyre.*

*Akleja Förlag
www akleja.se
info@akleja.se*

FOTO: LEIF R. JANSSON

Akleja Förlag
